

Universitätsbibliothek Wuppertal

Orphei Lithica

Orpheus

Berolini, 1881

Vorwort

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-5190](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-5190)

PRAEFATIO.

Carmen graecum de lapidibus, quod nunc demum ad optimorum codicum fidem recensitum editur, cuinam auctori et aetati adscribendum sit, per multos annos magna fuit dubitatio. Orpheum nostri carminis auctorem fuisse post praeclaras Tyrwhitti lucubrationes nemo amplius credet. Sane iam Proclum et Stobaeum Lithica Orpheo attribuisse et passim in operibus suis laudavisse Gesner affirmavit, sed a Proclo Lithica nusquam citari iam idem Tyrwhitt ex indice Fabriciano scriptorum a Proclo memoratorum probavit, et Lobeck ex saepius perlectis Procli commentariis in Aglaophami vol. I, p. 377 firmavit; Stobaeo autem locos ex Lithicis citatos a Conrado Gesnero demum additos esse iterum recte vidit Tyrwhitt, neque hodie ulli dubitationi subiectum est. Cum autem quo tempore vixerit graeculus ille qui Lithicorum epitomam prosaicam confecit, compertum non habeamus, neque auctor¹⁾ Compendii Rhetorices a Walzio in Rhetorum Graecorum sexto volumine postremum editi ante saec. XV floruerit, nullum ante Joannem Tzetzam auctorem afferre possumus, qui Lithica Orpheo attribuerit. Recte autem contendit Tyrwhitt omni iudicandi facultate destitutum fuisse

1) Matthiae Camariotae hoc compendium attribuerat primus editor Hoescheli, et ante Tzetzam eius auctorem vixisse Valentini Rose erat sententia. Sed Georgium Plethonem, qui a. 1451 obiit, auctorem fuisse recte contendit Walz, qui hunc titulum opusculo praefixit: *Γεωργίου Πλήθωνος συντομή περί τινων μερῶν τῆς ῥητορικῆς*. In quo compendio de antro Mercurii a nostro poeta celebrato mentionem facit auctor p. 593 ed. Walz.: *τὴν θεϊνότητα, κατὰ ῥήτορα γράφοντα, διὰ τῶν ἑρμαϊκῶν ἀντρων, ὡς Ὀρφεὺς λέγει, διαδραμόντα*.

Abel, Orphei Lithica.

scriptorem, qui uni eidemque poetae scripta astrologica, magica, epōdica et hymnos, attribuerit et Maximi quoque carmen *περὶ καταρχῶν* sub Orphei nomine saepe laudaverit. Qua Tzetzae inscitia cognita ne necessaria quidem videtur Tyrwhitti suspicio »incidisse Tzetzam in librum omnia haec poemata (Lithica, Dodecaeterides, Georgica) simul continentem, in quo libro cum primum locum occuparent *Ἐφημερίδες* v. g. quae, utpote Musaeo inscriptae, ad Orphea auctorem pro more referendae viderentur, ipsum Tzetzam properanter nimis et incaute caetera etiam in eodem libro poemata Orptheo tribuenda existimavisse.« Paullo verisimilior est Lobbeckii sententia l. l. prolata, Tzetzam de carmine Orphico *περὶ λίθων γλυφῆς* a Suida quoque commemorato audivisse et hac de causa Lithica cum Argonauticis eodem volumine comprehensa Orptheo tribuisse. Sed quocunque modo haec res se habeat, certum est, nihil esse in toto carmine, quod antiqui illius Orphei musam sapiat, quare spretis Tzetzae eiusque sequacium, editorum ante Tyrwhittum, nugis, ad aetatem auctoris anonymi accuratius definiendam pergamus. In quo negotio ita versabimur, ut Tyrwhittum secuti a Lithicorum versibus 67—74 proficiscamur, in quibus quin de persecutionibus arti magicae et eius sectatoribus imminentibus agatur, dubitari non potest. Anno autem 357 prodiit prima Constantii lex²⁾: »Supplicio capitis ferietur . . . quicumque iussis nostris obsequium denegaverit«, id est: »Chaldaei et Magi et caeteri quos maleficos ob facinorum magnitudinem vulgus appellat.« Paucis annis post (a. 371) sub Valente magis etiam exarsit Christianorum in magos ira. Quorum domibus signatis, saepe, ut refert Ammianus Marcellinus XXIX. 1, immissi sunt »qui inter scrutinia supellectilis poenis addicti incantamenta quaedam anilia vel ludibriosa subderent amatoria, ad insontium perniciem concinnata; quibus in iudicio recitatis, ubi non lex, non religio, non aequitas veritatem a mendaciis dirimebat, indefensi bonis ablatis, nullo contacti de-

²⁾ Cod. Theod. IX. Tit. XVIII, 5.

licto, promiscue iuvenes aliique, membris omnibus capti, ad supplicia sellis gestoriis ducebantur.« »Congesti innumeri codices, et acervi voluminum multi, sub conspectu iudicum concremati sunt, ex domibus eruti variis, ut illiciti, ad leniendam caesorum invidiam.« »Inde factum est per orientales provincias, ut omnes metu similium, exurerent libraria omnia: tantus universos invaserat terror.« Tunc praeter Simonidem, Patricium et Andronicum interfectus est, secundum Zosimum (L. IV. p. 743) ὁ ἐκ Φρυγίας Ἰλάριος, ὡς δὴ χρησµὸν τινα λοξὸν εἰς τὸ σαφέστερον ἐρμηνεύσας, tunc capite truncatus, ut refert Marcellinus (l. l.), Juliani olim imperatoris praeceptor et familiaris, ob oraculum quoddam sciscitantibus expositum, Maximus, cuius casum a nostro poeta in versibus supra laudatis deploratum esse non sine veri specie suspicatus est Tyrwhitt. Alia quoque minoris momenti argumenta ad suam sententiam firmandam attulit Tyrwhitt, haec: »Hinc enim patet, cur multorum lapidum virtutes tam medicas quam theurgicas apud nostrum invenimus, quorum ne nomina quidem ab antiquioribus de hac materia scriptoribus, Theophrasto scilicet, Dioscoride, Plinio, aut Galeno, memorantur. Hinc quoque ratio petatur, cur auctor non modo nomen suum operi nusquam inscripserit, sed etiam ab omnibus rebus, quae indicium sui facere possent, prudens, ut videtur, abstinuerit; cur denique libelli exemplaria tam pauca, quasi furtim, distributa fuerint, ut non mirandum sit, eum vel per octo saecula latuisse, vel tandem in Tzetzis manus sine ulla scriptoris sui memoria devenisse.« Quae argumenta omnia feliciter impugnant Ruhnkenii sententiam (in Bibl. crit. VIII p. 87. Opusc. p. 644) ab Hermanno quoque probatam (in Orph. p. 676), qua carmen nostrum saeculo p. Chr. n. primo tribuitur, in quo sub Domitiano philosophi ex urbe et Italia eiciebantur teste Dione Cassio LXVII cap. 13. Quae sententia vel ideo improbari debuit, quod neque ex primo saeculo carmen notum est, quod cum nostro elegantia certare possit, ut recte observat Bernhardt in hist. litt. Gr. II p. 424, neque quartum saeculum adeo

poetico spiritu destitutum fuisse, quod Ruhnken et Hermann censuerunt, ut nostrum carmen ei assignare non possimus, Quinti Smyrnaei, Soterichi aliorumque poemata docent.

Tyrwhitti ergo sententiam merito probaverunt Bernhardy l. l. II, P. I.³ p. 424, Wiel p. 3—5, qui in rerum superstitiosarum scriptoribus, in Platonicae philosophiae mysticis interpretibus, denique in antiquorum physicorum medicorumque operibus frustra quaerebat, quibus ad carminis nostri aetatem definiendam uti posset; tum Seidenadel, p. 5 cui auctor in Asia minore natus esse videtur, utpote qui episodica operi suo intexta ex fabulosa Troiae historia sumpserit. Atque Asianum nostrum vocaverat iam Tyrwhitt. — Denique Beck in Additam. ad Fabric. I, p. 9 maluit Lithica quinto aut sexto saeculo adscribi, »neque enim ita elegans est et vere Graecum carmen, quin ea aetate [quarto saec.] potuerit confingi.« Sed nos quin Beckio accedamus retinet ea res, quod, quae Seidenadelii est observatio, nostri ars metrica prorsus congruit cum ea, quae ante Nonnum, id est ante quinti saeculi initium omnia obtinebat; quod aliter explicari nequit, nisi cum Tyrwhitto auctorem nostrum »neque ante Constantium nec multo post Valentem vixisse« et Damigeronis cuiusdam magi de lapidibus libellum versibus expressisse statuamus. (v. infra praefationem ad latinam Damigeronis versionem.)

Transeo ad rem criticam.

Qui primus plures Lithicorum locos in variis suis operibus attulit, Joannes Tzetzes codice usus est satis integro, quem ubicumque fieri potuit, sequendum mihi proposui. Respexit autem Tzetzes et citavit Lithica in Commentariis in Hesiodum et Lycophronem, in Chiliadibus, tum in Exegi in Iliadem, unde plura ad nostrum carmen spectantia primus edidit G. Hermann in Addendis Orphicorum editioni praemis-
sis. Tota vero Exegesis aliquot annis post, a. 1812 ab Hermanno edita lucem aspexit Lipsiae post Draconem Stratonicensem; qua editione licet nonnullos Lithicorum et ipsius Tzetzae locos aliter scriptos exhibeat atque in Addendis typis

expressi erant, imprimis mihi utendum est, cum fidelissime codicis lectiones in ea expressas esse Hermann in praef. p. VII spondeat, neque ad manus mihi sit Bachmanni editio (anni 1830) quae accuratissimum codicis apographum continere dicitur.

Ad Tzetzae codicem proxime accessisse videtur is, ex quo Christianus quidam anonymus prosa oratione carminis epitomam ex Dioscoride et Damigerone graeco passim auctam confecit, unde Tyrwhitt primus nonnulla protulit ad emendandum et illustrandum auctorem nostrum utilissima. Quem codicem melioris notae fuisse quam omnium quotquot extant codicum archetypum, probat praeter alios v. 524, ubi lectio, quam equidem unice veram esse puto, ex epitomae verbis eruenda est. Integram autem huius epitomae editionem Lithicorum textui subiungendam curavi, partim ut lectiones a me in textum receptae nova auctoritate firmentur, partim ne reliqua quae epitomae codicibus insunt satis notabilia prorsus oblivione premantur.

Selecti Lithicorum loci octo leguntur in codice Palatino graeco 915 (nunc Romae asservato, bombycino saeculi XIV, madore passim corrupto), in quo fol. 23 a. *ὥραῖα γνωμικά τῆς ὀρφέως ποιήσεως* (?) extant ex codice perbono excerpta, quo libro eo maiore cum fructu uti licuit, quod eos tantum carminis locos continet, qui hodie non nisi in pessimae fidei corruptis codicibus leguntur. — Notavi: Excc. Vatt.

Omnium autem quotquot extant codicum praestantissimus est liber Ambrosianus B 98 sup. (mihi A) quem proxima hieme Mediolani inveni et accuratissime bis cum Hermanni editione contuli.

De quo codice fusius dixi in epistula ad Aemilium Thewrewk de Ponor, praeceptorem olim meum, data, (Budapestini, 1879) ex qua codicis descriptionem excerpere liceat: »Est autem liber, de quo mentionem inieci (inter Ambrosianas copias B 98 sup. nota insignitus) idem, quem Baumeisterus in maiore sua Hymnorum Homericorum editione Ambrosianum D appellat, ineunte saeculo quinto decimo nitidissimis characteri-

bus in membrana scriptus; continet vero praeter Apollonium Rhodium, Batrachomyomachiam, Homeri et Callimachi hymnos et Herodoti, qui dicitur, de genere Homeri libellum, Orphei Argonautica et Lithica. Codex ille Ambrosiani libri archetypus, quem minusculis quae vocantur litteris exaratum fuisse inde colligas, quod haud raro in Ambrosiano codice δ pro σ et α pro ϵ scriptum extat (cfr. $\delta\tilde{\omega}\mu\alpha$ pro $\sigma\tilde{\omega}\mu\alpha$, $\delta\epsilon\acute{\upsilon}\epsilon\tau\alpha\iota$ pro $\sigma\epsilon\acute{\upsilon}\epsilon\tau\alpha\iota$, $\alpha\tilde{\iota}\alpha$ pro $\alpha\acute{\iota}\epsilon\iota$, $\mu\epsilon\gamma\alpha\acute{\iota}\rho\epsilon\upsilon$ pro $\mu\acute{\epsilon}\gamma\alpha\iota\rho\alpha\nu$, similia) tredecim foliis olim constitisse videtur, quorum in singulis foliis, primo excepto, triginta duo fere versus numerabantur. Sed quo tempore Ambrosianus codex ex archetypo descriptus est, iam non erat ille integer, sed amissa erant praeter carminis inscriptionem . . . folia primum et secundum, quae versus nonaginta priores, et septimum, quod vv. 393—460 continebat. Praeterea prior codicis pars vel igne vel madore vel alia causa ita corrupta erat, ut initio quaterni, circa mediam codicis partem autem singuli in ima ut videtur pagina versus legi non potuissent, unde factum est, ut versus 111—114, 141—143, 170—173, 201—204, 232—235, 264—267, 296—299, 328—331, 359—362, 493, 526 et 559 editionis Hermannianae in Ambrosiano libro unius semper versus spatio vacuo relicto desiderentur.« — Hunc codicem in verbis poetae recensendis unicum quatenus fieri potuit ducem secutus sum, cum quaevis huius editionis pagina demonstret, deteriorum librorum scripturas ab A libri memoria recedentes plerumque nihil aliud esse nisi vel meros scribendi errores vel interpolationes impudentissimas, quibus quicquid leviter corrupti vel elegantius insolentiusque dicti in codicum archetypo repertum sit, fideliter ab Ambrosiani libri scriba servatum, inepte obtegatur obfusceturque.

Quae interpolationes interdum satis sagaces mihi quidem non ab eo factae esse videntur, qui deteriorum codicum fontem communem exaraverit, verum potius a lectore satis erudito, qui minora codicis sui vitia tacite inter legendum corrigens non nisi maioribus corruptelis correctionem suam adscripserit, unde postea in textum irrepserint. Quod ne

quis temere affirmatum iudicet, moneo in omnibus deterioribus codicibus tanta vitia levissima in A quoque reperta inveniri, ut is qui deteriorum codicum archetypum exaraverit, officio suo neglegentissime functus esse putandus sit. Fuit autem scriba codicis huius archetypi Demetrius Moschi Lacedaemonius de quo omnes ante me editores nihil, ut videtur, compertum habuerunt. Ego quae in Lili Gregorii Gyraldi Ferrariensis »Dialogis duobus de poetis nostrorum temporum« reperi (Flor. 1551 p. 60) exscripta ab Hodio in libro »de Graecis illustribus linguae Graecae literarumque humaniorum instauratoribus« (p. 134) hic apponam: »Reliquit hic [Joh. Moschus Lacedaemonius] liberos duos, qui paterna vestigia sectati literis operam navarunt, Georgium et Demetrium, quem tu, Lili, probe novisti, nam et Ferrariae cum Rhangonis et Mirandulae cum Picis aliquandiu ambo convixistis, sed Georgius Coreyrae substitit, medicinae et oratoriae artis professor. Composuit autem Demetrius carmina plurima. Epigrammata, Elegias, Comoedias non in publicum, sed amicis duntaxat exhibuit, heroicum vero carmen aggressus de Helena palam omnibus excusum typis legendum tradidit, [Rhegi a. 1500], in quo mira est facilitas; composuit et orationes quasdam, sed et Commentariolum in Orphei de Lapidibus opusculum in gratiam Jo. Franc. Pici³⁾. Hic primum Venetiis, mox Ferrariae et Mantuae diversatus est, quibus locis multos habuit discipulos. Sed iam de Moschis satis a me dictum.« Hunc autem Demetrium Lithicorum editionem re vera paravisse vel inde verisimile fit, quod in eiusdem oratione quadam inedita⁴⁾ inter auctores

3) Olim in epist. p. 4 opusculum hoc idem esse credidi ac commentariolum in Orphei Lithica, quare Joannis Francisci Pici Mirandulae principis gratia Lithicorum codicem a Demetrio exaratum et commentario instructum esse dixi. Quam sententiam nunc quoque teneo, licet negare non possim de alio quodam opusculo Francisci Pici nomine inscripto Gyraldum cogitare potuisse.

4) In cod. Ambros. C. 80 inf. (meo M) extat: τοῦ αὐτοῦ (hoc postea additum) *δημητρίου μόσχου τοῦ λάκωνος πρὸς τὸν αὐτὸν* (αὐτὸν postea additum) *περιφανῇ δημήτριον λάσκαριν τὸν πρωτοστράτορα στρατηγικὸς,*

plurimos citatos Orpheus solus σοφοῦ τε καὶ θείου ποιητοῦ cognomine ornatur. Hic Demetrius exemplar suum immane quantum et vitiis et interpolationibus corruptum fideliter, ut videtur, transscripsit, non nisi brevi praefatione et paucis quibusdam scholiis additis. Ex huius exemplari descripti sunt omnes reliqui praeter A codices, ex quorum numero tamen mendosissimus tantum liber Parisinus ante me a criticis adhibitus erat. Sunt autem hi:

B: cod. Bernensis bibliothecae civicae nr. 369 chart. saec. XVI, quem insigni humanitate Budapestinum transmittendum curavit rogante Gulielmo Fraknói, Hermannus Bloesch bibliothecae civicae praefectus illustrissimus. Codex hic mendosissime scriptus est, et nonnulla Moschi scholia omittit.

M: cod. Ambrosianus C. 80 inf. in fol. chart. saec. XV ex. satis accurate scriptus ab homine litterato, qui non solum plura deteriorum codicum vitia inter scribendum ita correxit, ut cum A saepius consentiens deprehendatur, sed etiam errores antiquitus traditos emendare aggressus est; quare huius libri graviter interpolati non magna est auctoritas.

P: cod. Paris. bibliothecae nationalis nr. 2764 chart. saec. XVI ineuntis a prima ut videtur manu correctus et Demetrii Moschi scholiis ornatus. Excerptae ex hoc codice variae lectiones una cum maxima parte scholiorum tunc temporis ineditorum Orpheo Gesneriano adiectae sunt, unde postea in Tyrwhitti et Hermanni editiones receptae sunt.

in quo de Chirone inter alia haec dicuntur: ὅτι δὲ καὶ δικαιοσύνης ὁ προειρημένος τῶν πολεμικῶν ἐπὶ σκεῖ διδάσκαλος λόγος ἡμῖν σοφοῦ τε καὶ θείου ποιητοῦ διαπιστώσει, ὁρφέως λέγω τοῦ θρακῆος, ὃς τάδε περὶ τοῦ χεῖρωνος ἀπεφθέγγετο. Post hanc orationem alia sequitur in eodem codice: τοῦ αὐτοῦ μελέτη συνηγορικὴ πρὸς μιχαῆλον περὶ κλοπῆς ὑπὲρ τοῦ εὐγενοῦς παύλου τοῦ σγουρομάλλου. Hanc excipit τοῦ αὐτοῦ μελέτη ὑπὲρ τοῦ ἀναβεβηκότος ἀριστέως ξένου ἐπὶ τὸ τεῖχος πολέμου ὄντος καὶ νικήσαντος καὶ χρινομένου παρανόμων νόμου κελεύοντος μὴ ἀνιέναι τὸν ξένον ἐπὶ τὸ τεῖχος, quae hac subscriptione finitur: τέλος τῆς ὑπὲρ τοῦ ἀριστέως μελέτης δημοτηρίου τοῦ μόσχου τοῦ λάκωνος ἐν ἐνετείαις καὶ ταύτης μετὰ τῶν ἄλλων συντεθείσης.

Pal.: cod. Palatinus 319, fol. chart. saec. XV ex. nunc in Bibliotheca Vaticana asservatus, qui licet Moschi hypothesi careat, tamen ad deteriorem classem pertinet, ut cuius rem diligentius examinanti patebit.

V: cod. Venetus class. IX cod. I. saec. XVI, quem Aldinae editionis fundamentum fuisse perperam suspicatus sum in Epist. p. 4.

Escorialensis codicis Φ III, 14 brevis notitia Gustavi Loewe, viri clarissimi, humanitate ad me pervenit. Codex, qui etiam Moschi hypothesin et scholia continet, maxime cum B conspirare videtur. cfr. adnot. ad v. 67.

Cod. Parisinus bibliothecae nationalis nr. 132 suppl. gr. qui Orphei Argonautica, hymnos et Lithica una continet, sed Moschi hypothesi caret, hanc subscriptionem habet: *γέγραπται τὸ παρὸν βιβλίδιον ἐν λουτεκία τῶν παρησίων ἐν μηνὶ πυανεφιδῶνι ἔτους ἀπὸ τοῦ χριστοῦ γεννήσεως ἀφ' ἧδ' ἡδονῆς τε καὶ τέρψεως ἕνεκα τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου εὐπατρίδος ἐβρῆκου μεμμονίου σοφωτάτου τε καὶ λογιωτάτου καὶ μαχίστορος τῶν τοῦ βασιλέως δεήσεων, τοῦ καὶ ἐν ἐλικῶνι ταῖς μούσαις ἀεὶ συμπαιζόντος τύχῃ ἀγαθῇ χειρὶ ἀγγέλου βερκίου [= Vergetius] τοῦ κρητός. ὃς καὶ ἡλιγγιάσας πρὸς τὸ πέλαγος τῶν σφαλμάτων τοῦ ἀντιγράφου οὐκ ἴσχυσεν ἐπανορθῶσαι καλῶς τοῦτ' ἐπὶ τὸ παρ' ἐκείνου ἐκβληθέν. Est apographum elegantissimum, recentissimum et satis accuratum editionis Aldinae.*

Praeterea codex Vindobonensis lat. nr. 10056, chart. recentissimus, fol. 259—276 opus nostrum continere dicitur. Sed nihil inest praeter editionis Aldinae versionem latinam satis ineptam.

Ex codice P libro simillimo expressa prima nostri carminis editio Aldina anno 1517 prodiit; priores Orphei editiones Lithica non habebant. Princeps editio, ut apud Aldum solet, turpissimis vitiis scatet: editor, cuius nomen ignoramus, satis habuit exemplar manuscriptum hic inde nescio cuius coniecturis emendatum fideliter typis exprimere et paucos tantum typographorum errores corrigere. Recusa est haec editio apud haeredes Juntae a. 1519, quae editio a

me frustra quaesita a Gesnero collata est, qui nonnulla propria in ea inesse iudicavit. Sed nullum Juntis ad manus fuisse librum manuscriptum, neque alia esse propria illa, nisi mera typographorum sphalmata, patet ex altera nostri carminis editione Juntina anni 1540, quae paucissimis tantum locis leviora Aldinae vitia correxit, ceteroquin autem magis etiam neglegenter impressa est, quare non valde dolendum, quod et haec editio, et ex ea expressa proxime sequens Farrea, editores hucusque latuit. Editio enim Lithicorum Farrea quae a. 1543 Venetiis ex officina Farrea prodiit in plurium poetarum graecorum collectione, mera repititio est Juntinae secundae, cuius errores typographici in ea numquam correcti, saepissime aucti sunt. Harum trium editionum, quas *a if* siglis notavi, accuratam collationem, omissis tantum propriis Juntinae vel Farreae vel utriusque erroribus, notis inserui, ut magis etiam, quam hucusque factum est, appareat, quantum carmen nostrum Henrico Stephano debeat, qui a. 1566 in praeclaram suam epicorum graecorum editionem (»Poetae Graeci Principes Heroici carminis et alii nonnulli«) etiam Orphei Lithica recepit. Usus est Stephanus, ut ipse fatetur, sola editione Aldina, et hic inde Tzetzae testimonio, sed tantum pollebat ingenii acumine, ut plurima Aldinae menda, etiam graviora, feliciter tolleret. Stephani textus post Jacobi Lectii Poetas Graecos (Aureliae Allobrogum 1606) repetitus est ab Andrea Christiano Eschenbachio in Orphicorum editione a. 1689 Traiecti ad Rhenum excusa, addita versione latina, in qua tacite nonnulla mutavit, rarius emendavit Eschenbach.

Eschenbachii versionem latinam plurimis locis correxit, varias lectiones Aldinae et Juntinae, neglegentissime illas excerptas, et notas criticas haud magni pretii textui addidit Joh. Matth. Gesner, cuius editio post mortem eius a Chr. Hammergero curata Lipsiae prodiit a. 1764, aucta neglegenti collatione libri Parisini ab Ernestio confecta et a Ruhnkenio Gesnero donata. — Deinde separato libello Thomas Tyrwhitt Lithica edidit Londini 1781, ex qua editione quae in notis attuli ex

Hermanni editione sumpta esse sciendum est. Tyrwhitt, qui versionem quoque Lithicorum Gesnerianam editioni suae se ipso postea improbante adiecit, omnium optime de nostro carmine meruit. Totius carminis oeconomiam a Tzetzæ, Demetrio Moscho, et prioribus editoribus non intellectam, luculenter exposuit, textum receptis priorum editorum emendationibus dedit politiores, propriis coniecturis ingeniosissimis, quas tamen numquam in textum admisit, poetae pristinum nitorem restituit; denique epitomam prosaicam, quam absoluta iam editione in Bodleiana bibliotheca invenit, in addendis publici iuris fecit et emendando carmini felicissime adhibuit. Magnum huic editioni ornamentum accedit præterea ex Musgravii emendationibus, quas exemplaris cuiusdam Lithicorum ipsi legati margini adscriptas item in addendis imprimendas curavit Tyrwhitt. Omnium editorum et criticorum in Lithica notas collegit Hermann, qui in Orphicorum editionem (Lipsiae 1805) nostrum quoque carmen recepit et magno praeclararum emendationum numero ornavit, adhibitis etiam lectionibus ab Jo. Tzetzæ in Iliadis Exegesi tunc nondum edita prolatis. Cuius textum, qui, secutus a. 1876 a Tauchnitzianae editore, a. 1818 (Lipsiae apud Weigelium) recudendum curavit, G. H. Schaefer, paucissimos tantum typographorum errores correxit.

Hactenus de editionibus. Latuerunt hucusque editores »Orphei poetae vetustissimi opera iam primum ad verbum translata et diligentius quam antea multis in locis emendata per Renatum Perdrierium Parisiensem« quae »Basileae ex officina Joan. Oporini Anno salutis humanae MDLV mense Februario« prodierunt cum duplici Lithicorum versione prosaica indoctissima, cui subiunctae sunt emendationes nonnullorum Aldinae vitiorum typographicorum.

Hannardi Gamerii Paraphrasin cum eius Scholiis et D. Wendalini Cronobachii Medici animadversionibus vulgatam Leodii 1578 in 8°, quam Fabricius memoravit in Bibl. Gr. neque Gesner vidit, neque ullus post eum editor. Sed habuit Gesner antiquiorem similis cuiusdam stupidissimi

opelli editionem, cuius hunc titulum descripsit: »Orpheus antiquissimus et optimus poëta, Philosophus Trismegistus, de Lapidibus, nunc demum Latio iure donatus. M. Hannardo Gamerio Poëta laureato interprete. Accesserunt eiusdem Hannardi scholia, quae et rei medicae studiosis utilia iucundaque futura sunt, et quae quibusdam locis obscurioribus plurimum lucis adferent. Accessit praeterea argumentum in Orphei libellum Renato Perdrierio interprete. Leodii ex officina Gualteri Morberii 1576. 4°.«

Praeterea plurimum ad poetae emendationem contulerunt Bernardus in variis suis operibus, D. Ruhnken in Epistula Critica II et in editionis Tyrwhittianae recensione, quam in Wytttenbachii Bibliothecae Criticae particulam octavam inseruit; Pierson in Verisimilibus, Schrader in Praefatione Emendationum, Slothouwer in volumine tertio Actorum Societatis Traiectinae, et quem primo loco nominare debui, Gulielmus Wiel, vir sagacissimus, qui »De Lithicorum carmine« programma scholae Bedburgensis scripsit a. 1868.

In Germanicum sermonem vertit carmen nostrum Car. Seidenadel (progr. Bruchsal. a. 1876) qui in versionis praefatione etiam de nonnullis Lithicorum locis corruptis non sine fructu disputavit, in Italicum autem sermonem comes Coriolanus Malingri di Bagnolo, cuius versio Taurini a. 1878 lucem vidit.

Scripsi Budapestini Cal. Octobr. a. 1879.

Eugenius Abel.